

Н.В. Фролова

natlick@yandex.ru

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У ВУЗІ

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

У сучасному суспільному житті освіта грає важливу роль у процесі формування та розвитку особистості. На різних стадіях онтогенезу освіта виступає у якості умови, що мобілізує людську активність та стабілізує соціальний статус. Найбільш ефективно завдання виховання особистості вирішуються в освітніх організаціях. При цьому останні, по відношенню до особистості, виконують наступні функції: соціальної адаптації, соціальної реабілітації особистості, соціально-психологічної підтримки, а також функцію формування перспектив розвитку особистості. Саме про функцію соціально-психологічної адаптації до навчання у вищому навчальному закладі йдеться мова в тезах, що презентуються.

Одним із найважливіших соціальних чинників, який впливає на поведінку студента першого курсу, на його взаємини з іншими учнями і викладачами ВНЗ, є зміна соціальної ситуації, необхідність звикання до нових умов навчання, освоєння нової соціальної ролі – студента вищого навчального закладу.

Перш ніж розглядати особливості адаптації першокурсників, слід звернутися до одного з теоретико-методологічних положень нашої роботи – концепції Л. С. Виготського про роль соціального середовища у психічному і особистісному розвитку людини. Л. С. Виготський звертає особливу увагу на важливість вирішення питання про роль середовища в розвитку людини: "... До початку кожного вікового періоду складаються цілком своєрідні, специфічні для даного віку, виняткові, єдині і неповторні відносини між дитиною і навколишньою дійсністю, насамперед соціальною. Це відносини ми називаємо соціальною ситуацією розвитку в даному віці. Соціальна ситуація розвитку являє собою вихідний момент для всіх динамічних змін, що відбуваються в розвитку протягом даного періоду. Вона визначає цілком і повністю ті форми й той шлях, йдучи яким, дитина здобуває нових і нових властивостей особистості, черпаючи їх із соціальної дійсності, як із основного джерела розвитку" [1].

Отже, щоб дослідити та вивчити динаміку й зміст психічних змін, (якими, безумовно, є також процес адаптації) необхідно, передусім, зрозуміти соціальну ситуацію розвитку.

Слід зазначити, крім визначених в літературі традиційних чинників, що полегшують або ускладнюють адаптаційний процес, існує окремий напрямок, що досить суттєво, з нашої точки зору, впливає на процес соціально-психологічної адаптації до навчання у ВНЗ. Мова про участь у різних соціальних мережах, як допоміжний фактор налагоджування різноманітних соціальних відносин.

Тривалі невиключені спостереження дали нам можливість зафіксувати процес адаптації як більш гнучкий та комфортний для студентів тоді, коли він супроводжується спілкуванням не лише в межах інституту, а й за його межами, при тому, що навчальна діяльність і студентське життя як предмети спілкування залишаються актуальними і в період завершення навчального процесу. Йдеться про спілкування на створених студентами закритих сторінках академічних груп у соціальних мережах (наприклад, «Facebook» або «ВКонтакте»). Термін «закрита група» в нашому контексті означає, що перебувати на цій сторінці, спілкуватись, і користуватись інформацією можуть ТІЛЬКИ члени групи. Одні учасники груп генерують контент, тобто створюють їх інформаційне наповнення, інші приходять у соціальну мережу, щоб цей контент прочитати. Саме такий формат спілкування, де висловлюватись може кожен бажаючий, а читати, тобто «спілкуватись», – усі члени закритої групи, з нашої точки зору, суттєвий чинник, що полегшує адаптаційний процес.

Ще одним важливий чинник – це феномен «постійної фіксації» [2]. Оскільки всі мережеві інтеракції існують зазвичай у формі документів, людина має можливість постійно фіксувати весь хід діалогу або полілогу, в разі необхідності повертатись до окремих моментів і переживати їх заново. На думку К. А. Лесто особливість спілкування в мережі Інтернет полягає ще й у тому, що розширює можливості користувачів мережі, – це здатність «бути в один і той же час у різних місцях», тобто Інтернету не властива єдність простору й часу, характерна для реального життя [3]. Людина отримує можливість спілкуватися з людьми з інших країн, інших часових поясів. Такий віртуальний простір забезпечує певний ступінь свободи, пов'язаний зі зниженням психологічного і соціального ризику в процесі спілкування, відсутністю зовнішньої невербальної оцінки, що часто заважає спілкуванню в реальному житті і, безумовно, полегшує особливості та якість спілкування та адаптивний процес до навчання у ВУЗі .

1. Выготский Л.С. Собрание починений /Л.С.Виготский // Т.4. М., 1984. - С.258
2. Королева Н.Н. Влияние коммуникации в сети Интернет на личностные особенности пользователей / Н.Н. Королева // Научная библиотека КиберЛенинка [Электронный ресурс]. – Режим доступа до статті: <http://cyberleninka.ru/article/n/vliyanie-kommunikatsii-v-seti-internet-na-lichnostnye-osobennosti-polzovateley#ixzz2PR3e4SYY>
3. Лесто К.А. Психологічні особливості користувачів соціальних сайтів / К.А. Лесто // Вісник психології і соціальної педагогіки К.2010. - №03 – С 35-47